

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Psychologické aspekty DVI

© PhDr. Štěpán Vymětal
Mgr. Michaela Kvasničková
FVZ UO Hradec Králové 20.10.2010

Vymezení

DVI = Disaster Victim Identification

MFI= Mass Fatality Incident

DVI týmy zajišťují proces identifikace obětí u mimořádných událostí s velkým počtem zemřelých.

V ČR doposud působily ad hoc DVI týmy.

Návrh koncepce DVI týmu pro ČR (2006-8)—projekt MV ČR č. 263-5 (Řešitelé: **KÚ Praha**, Vojenský ústav soudního lékařství, Ústav soudního lékařství a toxikologie 1. LF UK a VFN Praha + spolupráce s ÚZPLN a ÚSKPV)

Úkoly soudního lékařství při MFI v ČR

- **Úzká spolupráce soudního lékařství s vyšetřovacím týmem!**
- O povolávání rozhoduje velitel zásahu
- U úmrtí 10+ na místě neštěstí vždy
- Těla na místě ohledána+označena+dokumentována+daktylosk.
- Dočasné úložiště + převoz
- Identifikace až po pitvě
- Po identifikaci – předání příbuzným k pohřbu
- Při stanovení totožnosti - spolupráce soudního lékaře s PČR a státním zastupitelstvím

Tým: 1-2 soudní lékaři, stomatolog, sanitář, fotograf, technik.

Spolupráce : s kriminalisty, Interpolem, forenzními stomatology, rentgenology, antropology, molekulárními biology aj.

Určování totožnosti

- 1 ze 3 hlavních znaků: DNA profil, otisky prstů, stomatologický záznam,
- nebo na základě více znaků podpůrných:
AM zdravotnické dokumentace a PM údajů z pitvy, příp. poznáním osoby či osobních věcí.

-např. po tsunami 2004 většina identifikací dle chrupu

K historii DVI týmů

- 70-80. léta: Německo, Belgie, Nizozemí
- 90. léta: Španělsko, Finsko, Francie
- **po r. 2001 a 2004: nárůst potřeby + rozvoj :**
 - Švýcarsko, Velká Británie, Slovinsko, Turecko, Itálie
 - USA, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, JAR, Hong Kong
- **specifická struktura, postupy a organizace DVI týmů**
- **stálá podpora vzniku DVI týmů: Interpol (metodika = jednotící prvek)**

Rysy DVI týmu ČR

- Metodické a organizační řízení: **PČR** (KÚP a ÚSKPV)
- Respekt k **metodice Interpolu**
- Spolupráce se **složkami IZS, státním zastupitelstvím, Českou společností soudního lékařství a soudní toxikologie ČLS JEP**, aj. státními organizacemi.
- DVI tým bude začleněn do **Ústředního poplachového plánu IZS**
- Působnost **v ČR i zahraničí**
- Postupy: **kriminalisticko-taktické + krim.znalecké**

Struktura DVI týmu

- 1. Vedoucí DVI týmu**
- 2. Post Mortem (PM) skupiny na místě** (policejní orgán, soudní lékař, fotograf, technik s GPS, zapisovatel a řidič)
- 3. PM skupiny na pitevně** (2 soudní lékaři, antropolog, fotograf, genetik, zapisovatel, daktyloskop, pitevní asistent)
- 4. Ante Mortem (AM) skupiny** (policejní orgán, fotograf, kriminalistický technik, řidič)
- 5. Totožnost ustanovující (TU) skupiny** (státní zástupce, policejní orgán, soudní lékař, genetik, daktyloskop, laboratoř, vedoucí AM a PM skupiny).

Úkoly DVI skupin

- **PM skupina:** prohlídka těl n. částí, pitva, zdokumentování, diagnóza příčiny smrti, identifikační markanty.
- **AM skupina:** práce s osobami blízkými, shromáždění markant (zdr. dokumentace; sdělení blízkých – vzhled, operace, tetování, piercing; rodinné archivy – fotografie, videa; osobní věci – doklady, karty, předměty denní potřeby; archivy policie, soudů aj.). Vhodné využít $\Psi \Psi$.
- **TU skupina:** porovnání AM a PM nálezů (forenzní stomatologie, daktyloskopie, DNA analýza+ev. analýza obrazu či antropologické zkoumání).

Specifická zátěž pracovníků při MFI

- nároky na **mezioborovou a mezinárodní spolupráci**
- nároky na **organizaci a koordinaci**
- **administrativní zátěž**
- **časová zátěž**
- **práce v terénu**
- **charakter incidentu**
- práce s **pozůstalými a svědky**
- nároky na zajištění **vlastní bezpečnosti**
- zátěž z kolísání a **změn vlastního výkonu**
- **sdělovací prostředky**, zájmové skupiny, politici

Specifická zátěž

- **neobvyklý způsob a okolnosti úmrtí (počet, charakter poškození, atmosféra místa)**
 - př: 2001 DVI týmy města New York musely uskladnit a pracovat s více než 20.000 fragmenty lidských těl.
 - u bombových teroristických útoků: těla rozptýlená do dálky
 - dětské oběti: Beslan, útoky na školy
- **interakce s lidmi přímo zasaženými neštěstím**
 - emoční zátěž: pozůstalí, svědkové/úzkost, popření, smutek
- **dlouhodobost procesu identifikace**
 - WTC 2001: 2749† identifikace 4+ roky
 - tsunami 2004: 230tis†, 183tis.prokázaně †, 42tis. zůstalo v moři (první týmy – traumata, chaos; ČR tým od 03/2005)

➤ **opakovaná zkušenost při dalších MU**

- *9/2001 WTC & 11/2001 nehoda letu 587 (265+) & simulace v reakci na 9/11*

➤ **zvýšené pracovní zatížení limituje zvládací kapacity a vnitřní zdroje pracovníků (časová a organizační zátěž)**

- *Madrid 2004: do 46 hodin identifikace všech 200 obětí*

- *Londýn 2005: 56 obětí (38 dle chrupu, 18 DNA)*

➤ **bezpečnostní a zdravotní rizika pro pracovníky**

- *rizika CBRN kontaminace*

- *? důvěry v osobní ochranné pomůcky a vybavení*

- *vlastní psychosociální zátěž - přímé i zprostředkované (!) působení zátěže*

Rizikové faktory

- **Na straně pracovníka:**
 - předchozí vlastní trauma
 - deprese apod.
 - pracovní vyhoření
 - problémy v mezilidských vztazích
- **Na straně instituce - sekundární stresory:**
 - zvýšená zátěž při práci při MFI
 - zhoršené sociální klima v organizaci
 - problémy ve vnitřní politice organizace

Faktory podporující odolnost

- Na straně jedince:

- **určitá osobnostní struktura** (pružný copingový/zvládací repertoár, orientace na pozitivní emoce, pragmatický coping)
- **socioekonomické vlivy** (vyšší sociální status, dobrý příjem, stálé zaměstnání)
- **sociální podpora z okolí** (funkční rodina, přátelé, kolegové)
- **kulturní vlivy** (kultura zaměřená na komunitní podporu, podpora rituálů)

- Na straně organizace:

- **otevřená komunikace** a rychlý přenos informací
- zajištění **základních potřeb** pracovníků
- **technické vybavení** pro zásah (vč. OOPaV)
- **systém podpory** pracovníků (vč. kolegiální podpory, buddy systém)
- **oficiální poděkování a uznání**

- Povaha MFI:

- **nižší počet** obětí
- **méně hrozivý charakter** události
- **kratší doba** pracovního nasazení...

Prevence pozásahových potíží

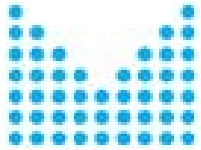
- podpora **předvídatelnosti** (vlastní reakce, reakce instituce, transparentnost krizových plánů, možností podpory pracovníků)
- podpora **možnosti kontrolovat** vývoj (vyjasnění úkolů a odpovědností, vodítka, kontrola nad vlastními reakcemi, vědomí dostupnosti podpůrných programů pomoci)
- **redukce pocitů vlastního ohrožení** (strach z chyby-profi ohrožení, normalizace, péče o LZ x pracovní stigmatizace, ohleduplné vyhodnocování akce, budování vztahů s médii)

Prakticky se jedná zejména o:

- ***dodávání vhodných informací (před, při, po)***
- ***zajišťování optimálních pracovních podmínek (organizace, koordinace)***

Redukce zátěže pracovníků?

- **odb. příprava členů DVI týmů** (výcvik, vodítka, nejlepší praxe, technické a organizační informace, psychoedukace)
- **odb. podpora** (posilovat přirozené zvládací mechanismy pracovníků, informovat o vývoji MFI, základní psychosoc. potřeby, ukončení, uznání, poděkování)
- **využití psychologické služby PČR** (HZS, AČR) pro podporu při sběru AM dat
- **prevence sekundární traumatizace občanů** (zapojení krizových interventů PČR, HZS, AČR)
- zapojování kvalifikovaných **zástupců církví a NO** (práce s pozůstalými ve středně a dlouhodobém horizontu)

Závěr

předpoklad: DVI pracovníci jsou otrlí, ostřílení, cyničtí, odolnější než ostatní zasahující.

realita: uvědomují si zvýšenou zátěž při MFI, dopad události na jedince a svou zvýšenou potřebu specifické podpory!

Děkuji za pozornost 😊